

Kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2010/11:120, i vilken regeringen föreslår vissa kompletterande bestämmelser till rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet.

Det övergripande syftet med förordningen är att stärka det rättsliga skyddet för enskilda genom att säkra en effektiv gränsöverskridande indrivning av familjerättsligt underhåll inom EU. Genom förordningen upprättas även ett samarbete mellan centralmyndigheter i frågor om underhållsskyldighet.

Underhållsförordningen ska börja tillämpas den 18 juni 2011. Vid samma tidpunkt ska även 2007 års Haagprotokoll om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet, till vilket förordningen hänvisar, börja tillämpas inom EU. Underhållsförordningen och 2007 års Haagprotokoll blir direkt tillämpliga i Sverige. Förordningen kräver dock vissa kompletterande bestämmelser. Regeringen föreslår därför en ny lag med kompletterande bestämmelser till förordningen. Den föreslår också vissa lagändringar, bl.a. i rättshjälpslagen och offentlighets- och sekretesslagen.

Den nya lagen och lagändringarna ska enligt förslaget träda i kraft den 18 juni 2011.

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen, och utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag.

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag med kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning,
2. lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap,
3. lag om ändring i rättshjälpslagen (1996:1619),
4. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:120.

Stockholm den 12 maj 2011

På civilutskottets vägnar

Veronica Palm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Veronica Palm (S), Jan Ertsborn (FP), Magdalena Andersson (M), Anti Avsan (M), Carina Ohlsson (S), Maria Abrahamsson (M), Eva Bengtson Skogsberg (M), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Per Lodenius (C), Yilmaz Kerimo (S), Margareta Cederfelt (M), Jan Lindholm (MP), Otto von Arnold (KD), Carina Herrstedt (SD), Marianne Berg (V) och Katarina Köhler (S).

Utskottets överväganden

Kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning

Utskottets förslag i korthet

Regeringen antar regeringens lagförslag.

Propositionen

Rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet (underhållsförordningen) trädde i kraft den 30 januari 2009. Syftet med förordningen är att stärka det rättsliga skyddet för enskilda genom att säkra en effektiv gränsöverskridande indrivning av familjerättsligt underhåll inom EU. Av förordningen framgår vilken medlemsstats myndighet som får besluta i frågor om underhållsskyldighet med internationell anknytning och hur man ska fastställa vilket lands lag som ska tillämpas. Den reglerar också hur domar och andra avgöranden som avser underhåll ska erkännas och verkställas i en annan medlemsstat. För flertalet avgöranden gäller att de ska erkännas och kunna verkställas i alla medlemsstater utan några mellanliggande förfaranden, dvs. det ska inte finnas något exekvaturförfarande i verkställighetsstaten. Genom förordningen upprättas även ett samarbete mellan centralmyndigheter i frågor om underhållsskyldighet. Förordningen i sin svenska lydelse finns i bilaga 1 till propositionen.

Förhandlingsarbetet med EU:s underhållsförordning pågick parallellt med ett arbete inom Haagkonferensen för internationell privaträtt om nya internationella instrument om gränsöverskridande underhållsskyldighet. Detta arbete ledde fram till Haagkonventionen av den 23 november 2007 om internationell indrivning av underhåll till barn och andra familjemedlemmar (2007 års Haagkonvention) och Haagprotokollet av den 23 november 2007 om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet (2007 års Haagprotokoll). Underhållsförordningen kom att präglas av Haagkonferensens förhandlingsresultat. I underhållsförordningen föreskrivs att den lag som ska tillämpas på underhållsskyldighet ska fastställas i enlighet med 2007 års Haagprotokoll. Protokollet i sin svenska lydelse finns i bilaga 2 till propositionen.

Underhållsförordningen ska börja tillämpas den 18 juni 2011. Vid denna tidpunkt ska även 2007 års Haagprotokoll, till vilket underhållsförordningen således hänvisar, börja tillämpas inom EU. Genom EU:s tillträde till protokollet är alla EU:s medlemsstater, utom Danmark och Förenade kungariket, bundna av det.

Underhållsförordningen och 2007 års Haagprotokoll blir direkt tillämpliga i Sverige. Förordningen kräver dock vissa kompletterande bestämmelser, bl.a. för de kvarvarande fallen av exekvatur.

Förslag på bl.a. kompletterande bestämmelser lämnades 2010 i utredningsbetänkandet Underhållsskyldighet i internationella situationer – Underhållsförordningen, 2007 års Haagkonvention och 2007 års Haagprotokoll (SOU 2010:59). Utredningsbetänkandet har remissbehandlats och ligger till grund för lagförslagen i den nu framlagda propositionen. I propositionen föreslår regeringen – efter att ha hört Lagrådet – en ny lag med kompletterande bestämmelser till förordningen. Den föreslår också vissa lagändringar, bl.a. i rättshjälpslagen och offentlighets- och sekretesslagen. Ändringen i rättshjälpslagen innebär att rättshjälp får ges utan avgifter i vissa ärenden om underhåll till barn. Föreslagna ändringar i offentlighets- och sekretesslagen syftar till att ge ärenden enligt underhållsförordningen motsvarande sekretesskydd som för inhemska ärenden.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 18 juni 2011.

Regeringens förslag finns i *bilaga 1* och lagförslagen i *bilaga 2*.

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen.

Utskottets ställningstagande

Lagförslagen har inte mött några invändningar i någon motion. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta de lagförslag som lagts fram.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2010/11:120 Kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag med kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning,
2. lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap,
3. lag om ändring i rättshjälpslagen (1996:1619),
4. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning

Härigenom föreskrivs följande.

Tillämpningsområde

1 § Denna lag kompletterar rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet¹ (underhållsförordningen).

Reservforum

2 § Om det finns svensk domsrätt enligt underhållsförordningen och annan behörig domstol saknas, är Stockholms tingsrätt behörig.

Erkännande och verkställbarhet

3 § Svea hovrätt är behörig domstol för det förfarande om erkännande som avses i artikel 23, för det förfarande om verkställbarhet som avses i artikel 27 och för det förfarande om ändring som avses i artikel 32.

4 § Vid beslut med anledning av en ansökan om att ett utländskt avgörande ska erkännas eller förklaras vara verkställbart i Sverige ska Svea hovrätt bestå av en lagfaren domare.

5 § Vid handläggningen i Svea hovrätt av en ansökan om ändring av ett beslut om erkännande eller verkställbarhet tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av en tingsrätts beslut, om inte annat följer av underhållsförordningen.

En ansökan om ändring ska, om den görs av den som har ansökt om erkännande eller verkställbarhet, ha kommit in till Svea hovrätt inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades.

En domare som har prövat ansökningen om erkännande eller verkställbarhet får inte delta i prövningen av en ansökan om ändring av beslutet.

6 § Vid handläggningen i Högsta domstolen av ett överklagande av ett beslut i en fråga som avses i 4 § tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av en hovrätts beslut, om inte annat följer av underhållsförordningen. Prövningstillstånd krävs vid överklagande.

¹ EUT L 7, 10.1.2009, s. 1 (Celex 32009R0004).

Förnyad prövning

7 § I fråga om förnyad prövning enligt artikel 19 tillämpas vad som föreskrivs om särskilda rättsmedel i rättegångsbalken, lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och förvaltningsprocesslagen (1971:291), om inte annat följer av underhållsförordningen.

Verkställighet

8 § Om ett utländskt avgörande är verkställbart utan att det behövs någon verkställbarhetsförklaring, eller om en ansökan om verkställbarhetsförklaring bifalls, får det utländska avgörandet verkställas enligt utsökningsbalken som ett motsvarande svenskt avgörande. Om det inte finns någon motsvarighet till det utländska avgörandet, verkställs avgörandet som en dom.

Första stycket gäller inte om annat följer av underhållsförordningen.

9 § Om hovrätten vid det förfarande som avses i 4 § bifaller en ansökan om verkställbarhetsförklaring, ska hovrättens beslut anses innefatta ett beslut om kvarstad eller om någon annan åtgärd som avses i 15 kap. rättegångsbalken.

10 § Kronofogdemyndigheten är behörig myndighet att avgöra frågor om hinder mot och uppskov med verkställighet enligt artikel 21. Vid överklagande av ett sådant beslut tillämpas 18 kap. utsökningsbalken.

Denna lag träder i kraft den 18 juni 2011.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 6 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §¹

Frågor *angående* vårdnaden om och underhåll till barn *få upptagas* i äktenskapsmål. Om barnet vistas här i *riket skola* sådana frågor alltid prövas enligt svensk lag.

Frågor *som gäller* vårdnaden om barn *får tas upp* i äktenskapsmål. Om barnet vistas här i *landet, ska* sådana frågor alltid prövas enligt svensk lag.

1. Denna lag träder i kraft den 18 juni 2011.

2. Har en fråga om underhåll tagits upp i ett äktenskapsmål före ikraftträdandet, går inte svensk domstols behörighet förlorad och tillämpas 3 kap. 6 § i sin äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 1973:942.

3 Förslag till lag om ändring i rättshjälpslagen (1996:1619)

Härigenom föreskrivs att det i rättshjälpslagen (1996:1619) ska införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Rättshjälp ska beviljas under de förutsättningar som anges i artikel 46 i rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet¹, om den rättssökande behöver juridiskt bistående och detta behov inte kan tillgodoses på annat sätt. I ett sådant fall tillämpas inte 2 och 6–9 §§, 11 § 2 och 23–25 §§.

Denna lag träder i kraft den 18 juni 2011.

¹ EUT L 7, 10.1.2009, s. 1 (Clex 32009R0004).

4 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 36 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 34 kap. 10 a §, samt närmast före 34 kap. 10 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 kap.

Internationellt samarbete i fråga om underhållsskyldighet

10 a §

Sekretess gäller hos den myndighet som är centralmyndighet enligt rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet¹ för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

36 kap.

1 §

Sekretess gäller hos domstol för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i

1. ärende enligt lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn,
2. ärende om adoption enligt 4 kap. föräldrabalken,
3. ärende om anordnande av godmanskap enligt 11 kap. 4 § föräldrabalken, eller
4. ärende om förvaltarskap.

¹ EUT L 7, 10.1.2009, s. 1 (Celex 32009R0004).

Sekretess gäller hos domstol för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om en part begär det och det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i

1. äktenskapsmål,

2. mål *och* ärende enligt föräldrabalken i annat fall än som anges i första stycket, *eller*

3. ärende enligt lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn.

2. mål *eller* ärende enligt föräldrabalken i annat fall än som anges i första stycket,

3. ärende enligt lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn, *eller*

4. mål *eller* ärende enligt rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 18 juni 2011.